

SURİYELİLERE YÖNELİK TEHDİT ALGISININ YABANCI DÜŞMANLIĞINA (ZENOFOBİ) ETKİSİ

The Effect of Threat Perception Towards Syrians on Xenophobia

Ahmet TÜRK¹, Cezmi ERVÜZ² ve Feyza ÖZLER ERVÜZ³

¹ Öğr. Gör., Sinop Üniversitesi, Türkeli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Sinop, shu.ahmetturk@gmail.com, orcid.org/0000-0001-5782-3794

² Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Artova Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Tokat, cezmi.ervuz@gop.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5434-4533

³ Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Pazar Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, Tokat, feyza.ozler@gop.edu.tr, orcid.org/0000-0002-8459-674X

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:

08.08.2023

Kabul/Accepted:

20.10.2023

DOI:

10.18069/firatsbed.1339518

Anahtar Kelimeler

Suriyeli, Tehdit algısı,
Yabancı düşmanlığı, Göç

Keywords

Syrian, Threat perception,
Xenophobia, Migration

ÖZ

Bu araştırma Türkiye’de yerel halkın Suriyeli göçmenlere yönelik ekonomik, güvenlik, çevresel ve kültürel tehdit algılarının yabancı düşmanlığına (zenofobi) etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında çalışmanın amacına uygun olarak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 172’si (%36,9) erkek ve 294’ü (%63,1) kadın olmak üzere 466 kişi katılmıştır. 18-70 yaş aralığındaki katılımcıların yaş ortalaması $\bar{x}=27,23\pm9,15$ ’tir. Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeği ve Suriyelilere Yönelik Tehdit Algısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde Pearson korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır. Bulgular, katılımcıların yüksek düzeyde yabancı düşmanlığına (zenofobi) ve tehdit algısına sahip olduğunu göstermektedir. Korelasyon analizinde katılımcıların yabancı düşmanlığı (zenofobi) düzeyleri ile ekonomik, güvenlik, çevresel ve kültürel tehdit algıları arasında yüksek düzeyde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizinde katılımcıların Suriyelilere yönelik ekonomik, güvenlik ve kültürel tehdit algılarının yabancı düşmanlığının (zenofobi) anlamlı birer yordayısı olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları literatürdeki çalışmalar çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak birtakım öneriler sunulmuştur.

ABSTRACT

This study aims to examine the impact of local people's perceptions of economic, security, environmental, and cultural threats posed by Syrian refugees on xenophobia in Turkey. The survey model was used in the study. A total of 466 people participated in the study, including 172 (36.9%) males and 294 (63.1%) females. The average age of the participants in the 18-70 age range is $\bar{x}=27.23\pm9.15$. The data for the study were collected using a Demographic Information Form, the Xenophobia Scale, and Perceptions of Syrians as a Threat Scale. Pearson correlation and multiple linear regression analyses were used in the data analysis. The findings indicate that the participants have a high level of xenophobia and threat perception. In the correlation analysis, a significant high level of correlation was found between the participants' levels of xenophobia and their perceptions of economic, security, environmental, and cultural threats. In the multiple linear regression analysis, the participants' perceptions of economic, security, and cultural threats towards Syrians were found to be significant predictors of xenophobia. The findings were discussed within the framework of the studies and interpreted within the context of the literature. Based on the results of the study, several recommendations were proposed.

Atf/Citation: Türk, A., Ervüz, C. ve Özler Ervüz, F. (2024). Suriyelilere Yönelik Tehdit Algısının Yabancı Düşmanlığına (Zenofobi) Etkisi. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 1, 167-176.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Ahmet TÜRK, shu.ahmetturk@gmail.com

1. Giriş

Türkiye, jeopolitik konumu gereği 2010 yılında Tunus'ta başlayarak kısa süre içerisinde Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin neredeyse tamamına yayılan iç çatışma ve rejim değişikliği krizlerinden dolayı ülkelerini terk eden göçmenlerin önemli bir göç güzergahı olmuştur. Göçmenler için hem transit hem de hedef ülke konumunda yer almıştır (Koçak, 2012; T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017). Göç İdaresi Başkanlığı (2023) tarafından yapılan açıklamada resmi rakamlara göre ülke genelinde yabancı sayısının 4 milyon 893 bin 752 olduğu ve geçici koruma kapsamında Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısının 3 Milyon 381 bin 429 olduğu belirtilmiştir. Uluslararası koruma kapsamındaki yabancıların sayısının ise 300 bin 720 kişi olduğu görülmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı verilerinden de görüleceği üzere Türkiye'de yabancı nüfusun büyük bir çoğunluğu Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır. 2011 yılında Suriye'de meydana gelen rejim tartışmaları ve iç çatışmadan dolayı mağdur konumuna düşen Suriye halkı anavatanlarını terk etmek ve başka ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Suriye ile en uzun sınıra sahip olan Türkiye, Suriyeli sığınmacıların ilk varış noktası olmuş ve olmaya devam etmektedir. Bu nedenle Suriyeli sığınmacı krizinden en çok etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır (Özdüzen vd., 2021).

Göç niceliksel bir hareketliliğin yanı sıra sosyal, ekonomik, psikolojik ve kültürel pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Göç olgusunun artmasıyla Türkiye daha fazla etnik çeşitliliğe sahip bir ülke haline gelmekte ve farklı etnik kökenlerden, kültürlerden, inançlardan veya dillerden gelen insanları entegre etme sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle geçici koruma statüsüne alınan Suriyeli sığınmacıların misafirlik sürelerinin uzaması ve göçü entegre etmenin zorluğu, uzun vadeli ekonomik, sosyal ve politik pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar ev sahibi toplum ve göçmenler arasında uyum sorunlarının ve toplumsal farklılaşmaların yaşanmasına yol açabilmektedir. Bu uyum sorunları ve toplumsal farklılaşma ev sahibi toplumun yabancılara yönelik düşmanca davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir (Özipek ve Tanrıku, 2021). Bununla birlikte Suriyelilerin şehirlere yerleşmeleri ve ekonomik hayata katılımları ülkedeki devlet harcamalarını artırmakta, bu da farklı ideolojilere sahip vatandaşlar arasında yabancı düşmanlığına ve hatta nefretine yol açmaktadır (Akın vd., 2020). Bu noktada Suriyelilere yönelik sergilenen bu olumsuz tutum ve davranışlar yabancı düşmanlığı (zenofobi) kavramını karşımıza çıkarmaktadır.

Latince "xenos" (yabancı) ve "phobia" (fobi/korku) kelimelerinin birleşiminden türetilmiş olan yabancı düşmanlığı (zenofobi) kavramı, bir toplumdaki yerli olmayan bireylerin o toplumun milli kültüre ve kimliğine yabancı veya 'öteki' olduğu mantalitesinden hareketle ev sahibi toplum tarafından reddedilmesi, dışlanması, aşağılayıcı tutum, önyargı ve davranışlara maruz kalmasını ifade eden bir kavramdır (ILO, 2001; Yakushko, 2018). Yabancı düşmanlığı (zenofobi) üzerine yapılan araştırmalar zenofobik düşüncelerin ve davranışların yerel halkın yabancılara yönelik tehdit algılarıyla yakından ilişkili olduğunu, yabancı düşmanlığını tetikleyen en önemli tehdit algılarının da ekonomik, güvenlik, kültürel ve çevresel tehditler olduğunu ortaya koymaktadır (Ekici, 2019; Ha ve Jang, 2015; Laaker, 2023; Özmte vd., 2018; Rahim vd., 2023; Sari, 2020).

Ekonomik tehdit, göç hareketliliğinin yaşandığı hemen hemen tüm toplumlarda en büyük tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır (Burns ve Gimpel, 2000; Citrin vd., 1997; Dancygier ve Donnelly, 2013; Laaker, 2023). Göç sonrası yaşanan işsizlik artışı, ucuz ve kayıt dışı işçilik, kaynakların ve hizmetin paylaşımı, refah seviyenin düşmesi gibi durumlardan çoğu zaman göçmenler sorumlu olarak tutulmaktadır. Bu durum da yerel halkın göçmenleri ekonomik açıdan bir tehdit olarak algılamasına ve yerel halkta zenofobik düşüncelerin artmasına yol açmaktadır (İşçi ve Uludağ, 2019). Yabancılara yönelik tehdit algıları söz konusu olduğunda en önemli tehditlerden birisi de şüphesiz güvenlik tehdididir. Yabancıların göç ettikleri toplum içerisindeki var olan düzeni ve emniyeti bozabilecekleri görüşü, terör ve suç olaylarına iştirak etme düşünceleri, yerel halkı taciz etme ihtimali ve sınır güvenliğinin ihlal edilmesi gibi faktörler yerel halkta yabancılara yönelik bir güvenlik tehdidi algısı oluşturmakta ve zenofobik düşünceleri tetikleyebilmektedir (Ekici, 2019; İşçi ve Uludağ, 2019). Kültürel tehdit, genellikle farklı dilleri kullanan ve farklı kültürel geçmişlerden gelen göçmenlerin ev sahibi toplumla tam olarak bütünleşmeye isteksiz oldukları ve bu topluma tam olarak dahil olmadıkları ve dolayısıyla onun kültürel kimliğini baltaladıkları algısına dayanmaktadır (Ha ve Jang, 2015). Sosyal uyumun ve entegrasyonun sağlanamaması, kültürel çatışmaların meydana gelmesi yerel halkın yabancılara yönelik olumsuz tutumlarının ve yabancı nefretinin artmasına yol açabilir. Aynı zamanda yerel toplumdaki yabancıların kötü görüntülerinin, çevreyi kirletme eğilimlerinin ve salgın hastalıkları yayma ihtimallerinin olduğuna dair önyargı ve tutumlar çevresel tehdit algısını oluşturmaktadır. Yabancıların kalabalık aile yapıları ile doğa ve çevre açısından tehdit oluşturduğu düşüncesi yerel halkın yabancılara karşı olumsuz bir tutum

sergilemesine neden olabilmektedir (Sari, 2020). Bu bağlamda yabancılara yönelik tehdit algılarının yabancı düşmanlığını etkileyen önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Son dönemlerde Türkiye'deki Suriyelilere yönelik artan dışlayıcı ve olumsuz tutumlar, yabancı düşmanlığına yönelik çalışmaları (Ankaralı vd., 2017; Aslan vd., 2018; Bozdağ ve Kocatürk, 2017; Kaldık, 2021; Öztürk, 2020; Şen ve Keskin, 2019; Topkaya ve Akdağ, 2016) yoğunlaştırmış olmasına karşın yapılan literatür incelemesinde Türkiye'de Suriyelilere yönelik tehdit algılarıyla yabancı düşmanlığı arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür (Ekici, 2019; İşçi ve Uludağ, 2019; Özmete vd., 2018). Buradan hareketle bu araştırma Türkiye'de ev sahibi toplumun Suriyelilere yönelik ekonomik, güvenlik, çevresel ve kültürel tehdit algılarının yabancı düşmanlığına (zenofobi) etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

H₁: Suriyelilere yönelik ekonomik, güvenlik, çevresel ve kültürel tehdit algıları ile yabancı düşmanlığı (zenofobi) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Suriyelilere yönelik ekonomik, güvenlik, çevresel ve kültürel tehdit algıları yabancı düşmanlığı (zenofobi) anlamlı düzeyde yordamaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Nicel yaklaşımın benimsendiği araştırmada genel tarama modellerinden iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin var olup olmadığını ve varsa bu ilişkinin derecesini belirlemek amacıyla kullanılan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2003).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 18 yaş üstü Türkiye'de yaşayan ev sahibi toplum oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (2023) nüfus verilerinde yaş grupları beşerli gruplar halinde verildiği için 18 yaş üstü bireylerin sayısı tam olarak tespit edilememektedir. Evrenin kesin olarak belirlenemediği durumda $n=(t^2 \times p \times q) \div d^2$ formülü kullanılarak evreni temsil edebilecek minimum örneklem sayısı belirlenebilmektedir (Aksakoğlu, 2001). Çalışmanın örneklem hacminin belirlenmesi adına formüldeki değerler yerine konulmuş, yapılan hesaplamada 384 kişinin minimum örneklem hacmi için yeterli olacağı görülmüştür [$n=(1,96^2 \times 0,50 \times 0,50) \div (0,05)^2$]. Araştırmada kolayda ve kartopu örnekleme teknikleri kullanılarak 466 kişiye ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında oluşturulan ölçme aracı üç bölümden oluşmakta olup birinci bölümde katılımcıların sosyodemografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, ikinci bölümde katılımcıların yabancı düşmanlığı düzeyini tespit etmek adına Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeği ve üçüncü bölümde katılımcıların Suriyelilere ilişkin tehdit algılarını ortaya koymak amacıyla Suriyelilere Yönelik Tehdit Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında araştırmacılar tarafından yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir durumu, yaşamın büyük çoğunluğunda yaşanan yer, göçmen kökenli olup olmama durumu, Suriyeli eş, dost veya akrabaya sahip olup olmama durumu, Suriye'deki çatışmalardan doğrudan etkilenen tanıdıkları olup olmama durumu hakkında bilgi sahibi olmak adına Kişisel Bilgi Formu oluşturulmuştur.

Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeği

Van der Veer ve arkadaşlarının (2011) geliştirdiği ölçek 6'lı likert tipinde (1=kesinlikle katılmıyorum...6=kesinlikle katılıyorum) cevaplanan 14 maddeden oluşmaktadır. Özmete ve arkadaşları (2018) tarafından ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Türkçe geçerlilik çalışması kapsamında ölçeğin 3 maddesi çıkarılmış olup tek faktörlü 11 maddeli bir yapı elde edilmiştir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bireylerin yabancılara yönelik düşmanlıkları artmaktadır. Özmete ve arkadaşlarının (2018) yaptığı adaptasyon çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,87$ 'dir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,88$ olarak hesaplanmıştır.

Suriyelilere Yönelik Tehdit Algısı Ölçeği

Sari (2020) tarafından bireylerin Suriyelilere yönelik tehdit algısını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, 5'li likert tipinde (1=Kesinlikle katılmıyorum ... 5=Kesinlikle katılıyorum) 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte kültürel tehdit, çevresel tehdit, ekonomik tehdit ve güvenlik tehdidi olmak üzere 4 alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin toplamından ve alt boyutlarından alınan puan arttıkça bireylerin Suriyelilere yönelik tehdit algıları artmaktadır. Sari (2020) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,96$ 'dır. Bu çalışmada ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin toplamı için $\alpha=0,97$; kültürel tehdit alt boyutu için $\alpha=0,92$; çevresel tehdit alt boyutu için $\alpha=0,90$; ekonomik tehdit alt boyutu için $\alpha=0,92$ ve güvenlik tehdidi alt boyutu $\alpha=0,90$ olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması aşamasından önce Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 07.03.2023 Tarih ve 04.20 Sayı numaralı etik kurul izni alınmıştır. Araştırma kapsamında veriler 10.03.2023-19.04.2023 tarihleri arasında kolayda ve kartopu örnekleme tekniği kullanılarak Google formlar aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada gerçekleştirilen tüm istatistiksel işlemlerde SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezlerinin test edilmesinden önce verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını tespit etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık testleri uygulanmıştır. Yapılan normallik testlerinde çarpıklık ve basıklık katsayılarının $\pm 1,5$ aralığında olduğu (bkz. Tablo 2), hipotezlerin test edilmesinde parametrik testlerden yararlanılabileceği görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu bağlamda araştırmada betimleyici istatistiklerde frekans, minimum, maksimum, yüzde, ortalama ve standart sapma testleri, değişkenler arası ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni yordayıp yordamadığını tespit etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bütün sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinde ve %95'lik güven aralığında değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Araştırmaya katılan 466 katılımcının 172'si (%36,9) erkek ve 294'ü (%63,1) kadın olup 115'i (%24,7) evli ve 351'i (%75,3) bekar. 18-70 yaş aralığındaki katılımcıların yaş ortalaması $\bar{x}=27,23\pm 9,15$ 'tir. 49'u (%10,5) lise ve altı, 65'i (%13,9) önlisans, 289'u (%62,0) lisans ve 63'ü (%13,5) lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların 249'u (%53,4) algılanan gelir düzeyini düşük, 174'ü (%37,3) orta ve 43'ü (%9,2) yüksek olarak ifade etmiştir. Katılımcıların 41'i (%8,8) yaşamlarının büyük çoğunluğunu köy/kasabada geçirirken, 114'ü (%24,5) ilçede, 181'i (%38,8) ilde ve 130'u (%27,9) büyükşehirde geçirmiştir. 413'ü (%88,6) göçmen kökenli olmayan katılımcıların 58'inin (%12,4) Suriyeli eş, dost veya akrabası yoktur. Aynı zamanda katılımcıların 369'unun (%79,2) Suriye'deki çatışmalardan etkilenen bir yakını/tanıdığı bulunmamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	n	%	Değişkenler	n	%	Değişkenler	n	%
Cinsiyet			Medeni Durum			Yaşanılan Yer		
Erkek	172	36,9	Evli	115	24,7	Köy/kasaba	41	8,8
Kadın	294	63,1	Bekar	351	75,3	İlçe	114	24,5
Eğitim Düzeyi			Gelir Düzeyi			İl	181	38,8
Lise ve altı	49	10,5	Düşük	249	53,4	Büyükşehir	130	27,9
Önlisans	65	13,9	Orta	174	37,3	Suriye'deki Çatışmalardan		
Lisans	289	62,0	Yüksek	43	9,2	Doğrudan Etkilenen Bir		
Lisansüstü	63	13,5	Suriyeli Eş/Dost/Akrabası Olma			Yakını/Tanıdığı Olma Durumu		
Göçmen Kökenli Olma Durumu			Durumu			Var	97	20,8
Evet	413	88,6	Var	408	87,6	Yok	369	79,2
Hayır	53	11,4	Yok	58	12,4			

3.2. Suriyelilere Yönelik Tehdit Algısı ve Yabancı Düşmanlığına (Zenofobi) İlişkin Betimleyici İstatistikler

Katılımcıların Suriyelilere yönelik tehdit algıları ve yabancı düşmanlığı düzeylerini ortaya koymak adına betimleyici analizlerden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların yabancı düşmanlığı (zenofobi) ortalaması $\bar{x}=4,39\pm 1,04$; genel tehdit algısı ortalaması $\bar{x}=3,53\pm 1,09$; ekonomik tehdit algısı ortalaması $\bar{x}=3,80\pm 1,08$; güvenlik tehdidi algısı ortalaması $\bar{x}=3,24\pm 1,17$; çevresel tehdit algısı ortalaması $\bar{x}=3,51\pm 1,17$; kültürel tehdit algısı ortalaması $\bar{x}=3,51\pm 1,25$ 'tir. Elde edilen bulgulardan katılımcıların yüksek düzeyde yabancı düşmanlığına ve genel tehdit algısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriyelilere yönelik tehdit algıları alt boyutları incelendiğinde benzer şekilde ekonomik tehdit algılarının, güvenlik tehdidi algılarının, çevresel tehdit algılarının ve kültürel tehdit algılarının da yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	n	Min.	Max.	$\bar{x}$	ss.	Çarpıklık (ss=0,11)	Basıklık (ss=0,23)	Cronbach Alfa
Ekonomik Tehdit	466	1,00	5,00	3,80	1,08	-0,64	-0,40	0,92
Güvenlik Tehdidi	466	1,00	5,00	3,24	1,17	-0,01	-1,08	0,90
Çevresel Tehdit	466	1,00	5,00	3,51	1,17	-0,21	-1,03	0,90
Kültürel Tehdit	466	1,00	5,00	3,51	1,25	-0,33	-1,08	0,92
Tehdit Algısı	466	1,00	5,00	3,53	1,09	-0,28	-0,88	0,97
Zenofobi	466	1,18	6,00	4,39	1,04	-0,63	-0,21	0,88

3.3. Suriyelilere Yönelik Tehdit Algıları ve Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Arasındaki İlişki

Araştırmada Suriyelilere yönelik tehdit algısı ve alt boyutları ile yabancı düşmanlığı (zenofobi) arasındaki ilişki Pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların yabancı düşmanlığı (zenofobi) ile tehdit algısı ($r=0,821$; $p<0,01$), ekonomik tehdit ($r=0,811$; $p<0,01$), güvenlik tehdidi ($r=0,764$; $p<0,01$), çevresel tehdit ($r=0,760$; $p<0,01$) ve kültürel tehdit ($r=0,753$; $p<0,01$) arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Suriyelilere Yönelik Tehdit Algıları ve Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Arasındaki İlişki

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1. Ekonomik Tehdit	1					
2. Güvenlik Tehdidi	0,850**	1				
3. Çevresel Tehdit	0,851**	0,899**	1			
4. Kültürel Tehdit	0,853**	0,823**	0,829**	1		
5. Tehdit Algısı	0,949**	0,948**	0,944**	0,926**	1	
6. Zenofobi	0,811**	0,764**	0,760**	0,753**	0,821**	1

** $p<0,01$

3.4. Suriyelilere Yönelik Tehdit Algılarının Yabancı Düşmanlığına (Zenofobi) Etkisi

Suriyelilere yönelik tehdit algılarının yabancı düşmanlığına (zenofobi) yordama düzeyini ortaya koymak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizi çerçevesinde oluşturulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(4,461)}=250,087$; $p<0,05$). Yapılan analizde Suriyelilere yönelik çevresel tehdit algısının ($\beta=0,102$; $p>0,05$) yabancı düşmanlığının (zenofobi) anlamlı bir yordayıcısı olmadığı; ekonomik tehdit algısının ($\beta=0,478$; $p<0,05$), güvenlik tehdidi algısının ($\beta=0,158$; $p<0,05$) ve kültürel tehdit algısının ($\beta=0,131$; $p<0,05$) yabancı düşmanlığının (zenofobi) pozitif yönlü anlamlı birer yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların Suriyelilere yönelik ekonomik, güvenlik ve kültürel tehdit algıları yükseldikçe yabancı düşmanlığı (zenofobi) düzeyleri yükselmektedir. Yapılan analizde Suriyelilere yönelik tehdit algılarının yabancı düşmanlığına (zenofobi) yordama düzeyinin $R^2=0,68$ olduğu, buradan katılımcıların yabancı düşmanlığı (zenofobi) düzeylerindeki toplam varyansın %68'inin Suriyelilere yönelik tehdit algılarıyla açıklandığı saptanmıştır. Bulgulardan bireylerin yabancı düşmanlığına etkileyen en önemli tehdit algısının ekonomik tehdit olduğu, ekonomik tehdit algısını sırasıyla güvenlik tehdidi ve kültürel tehdit takip ettiği sonucuna ulaşılabılır (Tablo 4).

Tablo 4. Suriyelilere Yönelik Tehdit Algılarının Yabancı Düşmanlığını (Zenofobi) Yordama Düzeyi

Değişkenler	β	t	p	Tolerans	VIF	F	Durbin-Watson	R ²
Ekonomik Tehdit	0,478	8,020	0,00*	0,193	5,187			
Güvenlik Tehdidi	0,158	2,432	0,01*	0,161	6,193	250,087	1,99	0,68
Çevresel Tehdit	0,102	1,551	0,12	0,158	6,332			
Kültürel Tehdit	0,131	2,390	0,01*	0,228	4,383			

*p<0,05

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma Türkiye’de ev sahibi toplumun Suriyelilere yönelik ekonomik, güvenlik, çevresel ve kültürel tehdit algılarının yabancı düşmanlığına (zenofobi) etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 466 kişi katılmıştır. Araştırma kapsamında araştırmanın amacı doğrultusunda çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen ilk bulgu, katılımcıların yüksek düzeyde yabancı düşmanlığına ve tehdit algısına sahip olduğudur. Araştırma bulguları literatürle uyumaktadır (Ankaralı vd., 2017; Aslan vd., 2018; Barberis vd., 2023; Bozdağ ve Kocatürk, 2017; Kaldık, 2021; Öztürk, 2020; Şen ve Keskin, 2019; Topkaya ve Akdağ, 2016). Katılımcıların yüksek düzeyde yabancı düşmanlığına ve tehdit algısına sahip olmalarında muhtemelen Suriyelilerin sayılarının giderek artması ve ülke içinde kalış sürelerinin uzaması etkili olabilir. Literatürde yabancı düşmanlığını etkileyen unsurlar arasında ülkelerin refah seviyesi (Döner, 2016), toplumsal düzenin bozulması (Kaya, 2018) ülkede bulunan göçmen sayısı (Topkaya ve Akdağ, 2016), bireylerin düşünce kalıpları (Aslan vd., 2018), işsizliğin artması ve gelir azalması (Dinçer vd., 2013; Erdoğan, 2014) gibi nedenler yer almaktadır. Göçmenlerin gittikleri ülkelerde barınma, sağlık, iş, eğitim gibi hizmetlere ihtiyaç duymasının yanı sıra farklı kültürel yapı ve dini kimliğe sahip olmaları ev sahibi toplum tarafından tehdit durumu olarak algılanabilmektedir (Riek vd., 2006). Göçün Suriyeliler ve ev sahibi toplum üzerindeki yukarıda bahsedilen etkileri ve sonuçları muhtemelen katılımcıların tehdit ve zenofobik algılarını yükseltmiş olabilir.

Araştırmanın ikinci bulgusu, ekonomik tehdit algısı ile yabancı düşmanlığı arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu ve yabancı düşmanlığını etkileyen en güçlü tehdit algısının ekonomik tehdit olduğudur. Bulgu literatürle uyumaktadır (Burns ve Gimpel, 2000; Citrin vd., 1997; Dancygier ve Donnelly, 2013; Laaker, 2023; Wilkes vd., 2008). Türkiye, Suriye'den gelen göçmenlere büyük miktarlarda kaynak ayırarak büyük çaba göstermiştir. Ayrıca uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak bu trajik durumun etkilerini azaltmayı amaçlamıştır. Ancak bu yardımların yoğunlaşması, yerel yoksul kesimin sorunlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Sorunlar sadece devlet harcamalarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda artan göç talebi şehirlerin ekonomisini çift yönlü olarak etkilemiştir. Bununla birlikte, zanaat sahipleri daha düşük ücretlerle çalıştırabilecekleri Suriyeli göçmenlere yönelerek yerel işgücünün iş kaybına uğramasına neden olmuşlardır (Sönmez, 2014). Bu çalışmada bu bulgunun muhtemel nedeninin katılımcıların gelir düzeylerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim bu çalışmada katılımcıların yarısından fazlasının (%53,4) algılanan gelir düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Literatüre bakıldığında, alt sosyo-ekonomik düzeyde olan ve istihdam olanaklarından yararlanamayan yerel halkın kendilerini ekonomik açıdan tehdit altında hissettikleri görülmektedir (Ervüz ve Türk, 2023). Bu durumun oluşmasında, göçlerle beraber sayıları artan göçmenlerin yerel halkın iş kaynaklarını azaltacağı ve yerel halkın işsiz kalacağı yönündeki görüşler etkili olabilir (Bobo ve Hutchings, 1996).

Araştırmanın üçüncü bulgusu, güvenlik tehdidi algısı ile yabancı düşmanlığı arasında bir ilişki olduğu ve güvenlik tehdit algısının yabancı düşmanlığını pozitif yönde etkilediğidir. Araştırmada elde edilen bulgu literatürle benzerlik göstermektedir (Ha ve Jang, 2015; İşçi ve Uludağ, 2019; Lohrmann, 2000; Patten vd., 2015). İşçi ve Uludağ (2019) tarafından Sosyal Medyada Suriyeliler Algısı üzerine yapılan çalışmada güvenlik temelli karşı söylemler arasında Suriyeli genç erkeklerin yerli halkı taciz ve rahatsız edeceği endişesi, düzensiz göç sırasında yabancı savaşçıların sınırdan geçtiği ihtimali, Suriyelilerin gelecekte iç güvenliği tehdit edecek sorunlara yol açacağı endişesi yer almaktadır. Konu ile yapılan diğer çalışmalar, göçmenlerin emniyet suçları, terör olayları, denetimsizlik, salgın hastalık, insan ticareti, sınır ihlali gibi güvenlik tehdit algısı oluşturdukları sonuçlarını göstermektedir (Ağır ve Sezik, 2015; Erdoğan, 2014; Karataş ve Güzel, 2020; Polat ve Kaya, 2017).

Bu bağlamda yerel halktaki Suriyelilerin ülke içinde güvenlik sorunu oluşturduğu, toplumun var olan huzur ve düzenini bozduğu algısının katılımcıların zenofobik düşüncelerini arttırdığı söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu, kültürel tehdit algısı ile yabancı düşmanlığı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu ve kültürel tehdit algısının yabancı düşmanlığını pozitif yönde etkilediğidir. Çalışmanın bulgusu literatürle uyumdadır (Ankaralı vd., 2017; Eroğlu ve Kaya, 2023; Oytun ve Gündoğar, 2015; Rahim vd., 2023). Kültürel kaygılar, toplumdaki değişiklik ve göçmenlerin ülkenin kimliğini, gelenek, göreneklerini farklılaştıracağı konularını kapsayabilir. Yabancı uyruklu bireylerin popülasyonundaki artışın, toplumsal normların ve baskın kültürün değişebileceği korkusunu uyandırması muhtemeldir (Mangum, 2019). Rahim ve arkadaşları (2023) da benzer şekilde kültürleşme sürecinde Suriyelilerin ev sahibi kültürün kültürel değerlerine uyum sağlama, aynı zamanda kendi kültürel değer ve geleneklerini sürdürme, kimliklerini koruma güdülerini kültür çatışmalarına sebebiyet verebileceğini ifade etmektedir. Huntington'a (2011) göre ise bir topluluk dışarıdan gelen kültürel etkileri veya değişiklikleri tehdit olarak algıladığında, bu durum yerel toplumun kimliklerine ve toplumsal bağlılıklarına daha fazla önem vermelerine ve vurgu yapmalarına yol açabilir. Farklı medeniyetler arasındaki çatışma ve kimlik vurgusu, kültürel tehdit algısını artırabilir ve buna bağlı olarak yabancı düşmanlığını (zenofobi) körükleyebilir. Bahsedilen hususlar doğrultusunda katılımcıların Suriyelileri kültürel yapıya tehdit olarak görmeleri onlara yönelik olumsuz bakış açılarını ve nefret tutumlarını arttırdığı söylenebilir.

Bulgulardan elde edilen sonuçlarda katılımcıların çoğunluğunda yabancı düşmanlığının olduğu, tehdit algılarının yüksek olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu zenofobik tutumlara neden olan hususlarının başında da Suriyelilerin ekonomik yük olarak görülmesi gelmektedir. Bu kapsamda yabancıların ucuz iş gücü olarak çalışmaları, yerel toplumun istihdam olanaklarını olumsuz etkilemeleri, konut sorununun olması ve kiraların artması gibi sorunların yaşanması bu tutumu desteklemektedir. Bu durumu güvenlik ve kültürel tehdit takip etmektedir. Yabancıların sosyodemografik yapıyı zedelediği düşüncesi, suça sürüklenme ve güvenlik endişesi zenofobik tutum ve davranışları etkilemektedir.

Yabancıların yoğun yaşadıkları yerlerde sosyal uyumun güçleşmesi, kültürel yozlaşmayı da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının ortak yürütecekleri çalışmalar ile yabancılarla yönelik olumsuz tutum ve davranışlar, olumlu ile yer değiştirebilir. Göç hem ev sahibi toplum hem de göçmenler için olumlu sosyoekonomik sonuçlar getirme potansiyeline sahiptir. Ülkemizde yapılacak çalışmalar arasında Suriyelileri korumak ve onlara yardım etmek, hayatlarını yeniden kurmalarına olanak tanıyan çözümler bulmak yer almalıdır. Gönüllü geri dönüş, yeniden yerleşim veya entegrasyon içeren çalışmalar desteklenmelidir. Ev sahibi toplumla yeniden bütünleşmeyi içeren çalışmaların hem yerel halk hem de göçmenler için oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir. Suriyelilerin ülkemizdeki yeni yaşamlarına uyum sağlarken bireysel, kültürel ve yapısal zorlukları göz önüne alarak bu zorlukların giderilmesi için hem yerel halkı bilinçlendirici, tehdit unsurlarını azaltıcı yerel düzeyde programlar uygulamak hem de Suriyeli bireyleri güçlendirici danışmanlık programlarının uygulanması, çeşitli projeler ve atölye çalışmalarıyla desteklenmesi yararlı olacaktır. Bu kapsamda toplumun genel bilinç düzeyini artırmak için eğitim programları oluşturulabilir. Bu programlar, Suriyelilerin geldiği zorlu koşulları ve bu insanların ülkeye katkılarını vurgulayarak, olumsuz algıları azaltabilir. Suriyelilerin ekonomik olarak daha fazla entegre olmalarını sağlamak için istihdam fırsatları yaratılabilir. Bu, hem Suriyeli mültecilerin kendi geçimlerini sağlamalarına yardımcı olacak hem de ekonomik tehdit algısını azaltacaktır. Kültürel farklılıkların anlaşılmasını teşvik eden etkinlikler ve toplum projeleri düzenlenebilir. Bu, toplumlar arası iletişimi artırarak kültürel tehdit algısını azaltabilir. Medya kuruluşları ve kamuoyu liderleri, Suriyelilere yönelik olumsuz stereotipler ve ayrımcılıkla mücadele eden bilinçli bir iletişim stratejisi benimsemelidir. Suriyelilerin haklarını savunmak ve toplumlar arası ilişkilerin geliştirilmesine yardımcı olmak adına sivil toplum kuruluşları önemli sorumluluklar üstlenebilir. Aynı zamanda Suriyelilere ve yerel halka psikolojik destek ve danışmanlık hizmetleri sunmak, ayrımcılığın neden olduğu stres ve gerginlikle başa çıkma noktasında yardımcı olabilir. Görüldüğü üzere yabancı düşmanlığı oldukça kompleks bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın literatürdeki araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu konuyla ilgili daha fazla araştırma yapmak, yabancı düşmanlığının nedenlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olarak daha etkili politika önerileri oluşturmamıza katkı sağlayabilir.

Kaynaklar

- Ağır, O. ve M. Sezik (2015). Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunları. *Birey ve Toplum*, 5 (9), 95-123.
- Akın, H.B., Seçim, Y. ve Akın, Ş. (2020). Syrian refugees and peaceful coexistence: Dining spaces as contact points. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25 (99), 125–144. <https://doi.org/10.36484/liberal.786122>
- Aksakoğlu, G. (2001). *Sağlıkta araştırma teknikleri ve analiz yöntemleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Ankaralı, H., Pasin, Ö., Karacan, B., Tokar, M., Künyeroğlu, M., Çaça, M., Özislam, M. E. ve Şahingöz, N. B. (2017). Üniversite öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara bakış açısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 122-132.
- Aslan, A., Cambaz, H. Z. ve Karasu, S. (2018). Üniversite öğrencilerinin Suriyeli mültecilere yönelik algı ve görüşlerine yönelik bir nitel araştırma. *Research Studies Anatolia Journal*, 1(3), 472-489.
- Barberis, N., Costa, S. ve Castiglione, C. (2023). Xenophobia and Xenophilia, the Bright and Dark Sides of Attitude Towards Foreigners: A Self-Determination Theory Approach. *Psychological Reports*, 0(0), 1-24. <https://doi.org/10.1177/00332941231152394>
- Bobo, L. ve Hutchings V. L. (1996). Perceptions of racial group competition: Extending Blumer's theory of group position to a multiracial social context. *American Sociological Review*, 61(6), 951-972. <https://doi.org/10.2307/2096302>
- Bozdağ, F. ve Kocatürk, M. (2017). Zenofobi Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (52), 615- 620. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1921>
- Burns, P. ve Gimpel, J.G. (2000). Economic insecurity, prejudicial stereotypes, and public opinion on immigration policy. *Political Science Quarterly*, 115 (2), 201–225. <https://doi.org/10.2307/2657900>
- Citrin, J. (1997). Public opinion toward immigration reform: The role of economic motivations. *The Journal of Politics* 59(3), 858–881. <https://doi.org/10.2307/2998640>
- Dancygier, R. ve Donnelly, M. (2013). Sectoral economies, economic contexts and attitudes toward immigration. *The Journal of Politics*, 75(1), 17–35. <https://doi.org/10.1017/S0022381612000849>
- Diñçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. ve Özmenek-Çarnıklık, E. (2013). *Suriyeli mülteciler krizi ve Türkiye: Sonu gelmeyen misafirlik*. Ankara: Karınca Yayınları.
- Döner, H. (2016). *Suriyeli göçmenlerle yaşanan sorunlar üzerine sosyolojik bir araştırma: Hatay ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekici, H. (2019). Türk toplumunda Suriyelilere yönelik algılanan tehditler ve çözüm önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19 (44), 695-730. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.487325>
- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Eroğlu, Y. ve Kaya, Ş. (2023). Toplumsal değişimde göç olgusunun kültürel güvenliğe yansımaları. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(1), 20-45. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1135963>
- Ervüz, C. ve Türk, A. (2023). Sosyodemografik değişkenler ve dindarlık eğiliminin Suriyeli sığınmacılara yönelik yabancı düşmanlığına (zenofobi) etkisi. R. Vehachart (Ed.), *Avrasya 8th International Conference on Social Sciences* (s. 287-298) içinde. Academy Global Publishing.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). *İstatistikler-Göç Alanındaki Güncel Sayılar*. 2023, Haziran 27 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/> adresinden alındı.
- Ha, S.E. ve Jang, S.J. (2015). Immigration, threat perception, and national identity: Evidence from south Korea. *International Journal of Intercultural Relations*, 44, 53-62. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2014.12.001>
- Huntington, S. P. (2011). *The clash of civilizations and the remaking of world order*. Simon & Schuster.
- ILO- International Labour Office (2001). *International migration, racism, discrimination, and xenophobia*. 2023, Haziran 15 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/international_migration_racism.pdf adresinden alındı.
- İşçi, D. ve Uludağ, E. (2019). Sosyal medyada Suriyeliler algısı: YouTube sokak röportajları üzerine bir inceleme. *Ulusa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 3 (1),1-24.
- Kaldık, B. (2021). Uluslararası göç bağlamında sığınmacılara yönelik yabancı düşmanlığının incelenmesi: Türkiye'de zenofobi üzerine bir uygulama. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi: Krizler, Belirsizlikler ve Arayışlar Özel Sayısı) 69-96.

- <https://doi.org/10.33399/biibfad.1029321>
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi* (12.Baskı). Ankara: Nobel Yayın.
- Karataş, Z. ve Güzel, B. (2020). Üniversite öğrencilerinin yabancı düşmanlığıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (2), 500-523. <https://doi.org/10.33417/tsh.641947>
- Kaya, M. (2018). Suriyeli mülteciler göç ve sosyo-kültürel uyum: Şanlıurfa örneği. C. Taştan, İ. İrdem ve Ö. Özkaya (Ed.), *Göç ve Uyum* (ss. 77-88) içinde. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Koçak, K.A. (2012). Yasemin Devrimi'nden "Arap Baharı"na Tunus. *Yasama Dergisi*, 22, 22-61.
- Laaker, D. (2023). Economic shocks and the development of immigration attitudes. *British Journal of Political Science*, 1-21. <https://doi.org/10.1017/S000712342300011X>
- Lohrmann, R. (2000). Migrants, refugees and insecurity. Current threats to peace? *International Migration*, 38(4), 3-22. <https://doi.org/10.1111/1468-2435.00118>
- Mangum, M. (2019). Revisiting economic threat and cultural concerns: public opinion toward immigration and non-citizens by race. *Social Science Research*, 83, 1-14. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2019.05.002>
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri*. Ankara: ORSAM-TESEV Rapor.
- Özdüzen, O., Korkut, U. ve Özdüzen, C. (2021). Refugees are not welcome: Digital racism, online place-making and the evolving categorization of Syrians in Turkey. *New Media & Society*, 23 (11), 3349-3369.
- Özipek, B.B. ve Tanrıku, F. (2021). *Geçmişten günümüze Türkiye'de göç ve Suriyeli sığınmacılar* (2. Basım). Ankara: Nobel Bilimsel.
- Özmete, E., Yıldırım, H. ve Duru, S. (2018). Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1 (Göç Özel Sayısı),191-209. <https://doi.org/10.21560/spcd.v18i39974.451063>
- Öztürk, M. (2020). Gençlerin Suriyelilere yönelik yabancı düşmanlığına (zenofobi) etki eden sosyodemografik faktörler. *Turkish Studies-Social*, 15(1), 559-576. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40505>
- Patten, E., O'Meara, P. ve Dickson-Swift, V. (2015). Scoping review of the exclusion and inclusion of rural newcomers in community participation. *Australian Journal of Rural Health*, 23(3), 127-135. <https://doi.org/10.1111/ajr.12188>
- Polat, F. ve Kaya, E. (2017). Bir ötekileştirme pratiği: Türkiye'de yaşayan Suriyelilere yönelik tutumlar. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 38-48.
- Rahim, H.F., Mooren T.T.M., Knipscheer, J.W., van den Brink, F., Chung, J.M., Laceulle, O.M. ve Boelen, P.A. (2023). Associations among migration risk factors, cultural identity conflict, and psychological symptoms among Syrian emerging adults with refugee backgrounds in the Netherlands. *Journal of Clinical Psychology*, 79(5), 1434-1451. <https://doi.org/10.1002/jclp.23492>
- Riek, B. M., Mania, E.W. ve Gaertner, S. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10 (4), 336-353. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_4
- Sari, H. (2020). Suriyelilere yönelik tehdit algıları: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(32), 98-115. <https://doi.org/10.29329/mjer.2020.258.6>
- Sönmez, Z. (2014, Aralık 3). *Komsuda kriz: Suriyeli mülteciler*. 2023, Temmuz 13 tarihinde https://www.insamer.com/tr/komsuda-kriz-suriyeli-multeciler_159.html adresinden alındı.
- Şen, G. ve Keskin, H. Ş. (2019). Türkiye'deki kamu yönetimi öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1958-1974. <https://doi.org/10.33206/mjss.459684>
- Topkaya, Y. ve Akdağ, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 767-786.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *Türkiye göç raporu-2016*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- TÜİK-Türkiye İstatistik Kurumu (2023, Şubat 6). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları-2022*. 2023, Haziran 17 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685> adresinden alındı.
- Van der Veer, K., Yakushko, O., Ommundsen, R. ve Higler, L. (2011). Cross-national measure of fear-based xenophobia: Development of a cumulative scale. *Psychological Reports*, 109(1), 27-42. <https://doi.org/10.2466/07.17.PR0.109.4.27-42>

- Yakushko, O. (2018). *Modern-day xenophobia: Critical historical and theoretical perspectives on the roots of anti-immigrant prejudice*. Palgrave Macmillan.
- Wilkes, R, Guppy, N. ve Farris, L (2008). No thanks, we're full: Individual characteristics, national context, and changing attitudes toward immigration. *International Migration Review*, 42(2), 302–329. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2008.00126.x>

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 07.03.2023 tarih ve 04.20 sayılı kararı ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
